

МЕТОДИ НАУКОВОГО АНАЛІЗУ ТА СИНТЕЗУ У ПРОТИДІЇ З ДЕЗІНФОРМАЦІЄЮ В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРИ

Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Анотація

У роботі досліджено методи наукового аналізу та синтезу як інструменти протидії дезінформації в сучасному цифровому просторі. Розглянуто основні форми дезінформації, механізми її поширення в соціальних мережах та онлайн-медіа, а також проаналізовано ефективність різних підходів до виявлення та нейтралізації недостовірною контенту.

Ключові слова: дезінформація; цифровий простір; фактчекінг; медіаграмотність; аналіз даних; метод; синтез інформації.

Abstract

The paper investigates methods of scientific analysis and synthesis as tools for countering disinformation in the modern digital space. The main forms of disinformation, mechanisms of its spread in social networks and online media are considered, and the effectiveness of various approaches to detecting and neutralizing unreliable content is analyzed.

Keywords: disinformation; digital space; fact-checking; media literacy; data analysis; method; information synthesis.

Вступ

Стрімкий розвиток цифрових технологій та соціальних мереж призвів до безпрецедентного зростання обсягів інформації в публічному просторі. Поряд із позитивними наслідками цього процесу спостерігається суттєве загострення проблеми дезінформації - цілеспрямованого поширення неправдивих або маніпулятивних відомостей з метою введення аудиторії в оману. За даними досліджень Оксфордського інтернет-інституту, понад 70 країн світу зіштовхнулися з організованими кампаніями маніпуляцій в соціальних мережах [1]. В умовах інформаційної війни, яку веде Росія проти України, питання наукового обґрунтування методів виявлення та нейтралізації дезінформації набуває особливої актуальності.

Постановка проблеми

Незважаючи на значну кількість досліджень у галузі виявлення дезінформації, більшість із них зосереджена на технічних аспектах (алгоритмічне виявлення фейків) без урахування системного підходу до аналізу та синтезу інформаційних потоків. Відсутність комплексної методології, яка б поєднувала класичні методи наукового аналізу з сучасними інструментами обробки даних, суттєво знижує ефективність протидії дезінформації. У даній роботі ставиться завдання систематизувати та обґрунтувати застосування методів наукового аналізу та синтезу для виявлення і нейтралізації дезінформаційного контенту в цифровому просторі.

Методи дослідження

У дослідженні застосовувались такі методи: системний аналіз - для виявлення структурних закономірностей у поширенні дезінформації; контент-аналіз - для дослідження характеристик недостовірною контенту; порівняльний аналіз - для зіставлення ефективності різних підходів до фактчекінгу; синтез - для розробки комплексної методології протидії. Емпіричну базу дослідження склали матеріали платформи StopFake, бази даних EUvsDisinfo, а також відкриті набори даних FakeNewsNet та LIAR [2, 3].

Основні результати

На основі проведеного аналізу виокремлено три рівні методологічного підходу до протидії дезінформації:

1. Структурний аналіз джерела: верифікація автентичності акаунтів, аналіз мережі поширення, виявлення ботів та скоординованої неавтентичної поведінки. Встановлено, що 62% дезінформаційних матеріалів поширюються через мережі автоматизованих акаунтів [1].

2. Семантичний аналіз контенту: застосування методів обробки природної мови (NLP) для виявлення маніпулятивних наративів, емоційно забарвленої лексики та внутрішніх суперечностей тексту. Найвищу ефективність показали гібридні моделі, що поєднують BERT-класифікатори із лінгвістичним аналізом [4].

3. Синтез верифікованих даних: перехресна перевірка фактів з авторитетних джерел, побудова граф-моделей інформаційних потоків, формування баз знань верифікованих фактів для оперативного реагування.

Комплексне застосування зазначених методів дозволяє підвищити точність виявлення дезінформації до 89% порівняно з 71% при використанні лише автоматичних алгоритмів [4].

Висновки

Проведене дослідження підтверджує, що інтеграція класичних методів наукового аналізу та синтезу з сучасними інструментами обробки цифрових даних є перспективним напрямом у протидії дезінформації. Розроблена тривірнева методологія забезпечує системний підхід до верифікації інформації та може бути впроваджена у практику медіаорганізацій, державних органів та освітніх установ. Подальші дослідження доцільно спрямувати на адаптацію методології до мультимодального контенту (зображення, відео) та розробку автоматизованих систем підтримки рішень для фактчекерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Bradshaw S., Howard P. N. The Global Disinformation Order: 2019 Global Inventory of Organised Social Media Manipulation. Oxford Internet Institute, 2019. URL: <https://demtech.oii.ox.ac.uk/research/posts/the-global-disinformation-order/> (дата звернення: 15.04.2026).
2. StopFake - незалежна організація з перевірки фактів. URL: <https://www.stopfake.org/uk/golovna/> (дата звернення: 15.04.2026).
3. EUvsDisinfo - база даних дезінформаційних кампаній. East StratCom Task Force, European External Action Service. URL: <https://euvsdisinfo.eu> (дата звернення: 15.04.2026).
4. Shu K., Sliva A., Wang S., Tang J., Liu H. FakeNewsNet: A Data Repository with News Content, Social Context, and Spatiotemporal Information for Studying Fake News on Social Media. Big Data. 2020. Vol. 8, No. 3. P. 171–188. DOI: <https://doi.org/10.1089/big.2020.0062> (дата звернення: 15.04.2026).

Павловська Анастасія Вячеславівна – студентка групи ІБС-24Б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії. Вінницький національний технічний університет, Вінниця, email: nastyapav2006@gmail.com

Науковий керівник: **Шелепало (Крайнічук) Галина Василівна** – кандидата фізико-математичних наук, доцент кафедри захисту інформацій факультету інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця email: hv.shelepalo@vntu.edu.ua

Pavlovska Anastasiia Vyacheslavovna – student of group 1BS-24B, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering. Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: nastyapav2006@gmail.com

Scientific supervisor: **Shelepalo (Krainichuk) Halyna Vasylivna** – Candidate of Physical and Mathematical Sciences, associate professor of the Department of Information Protection, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia email: hv.shelepalo@vntu.edu.ua